

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060108

DOM
2022-05-24
Stockholm

Mål nr
M 3701-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-03-03 i mål nr M 3146-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

Motparter

1. K D

Ombud: F H

2. Miljö- och byggnämnden i Valdemarsviks kommun
615 80 Valdemarsvik

SAKEN

Strandskyddsdispens för kanal och bro på fastigheten X i Valdemarsviks kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsen i Östergötlands läns beslut den 28 maj 2020, dnr 526-3537-2018, att upphäva Miljö- och byggnämnden i Valdemarsviks kommuns beslut att bevilja dispens för anläggande av kanal och bro.

Dok.Id 1812659

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Östergötlands län har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa länsstyrelsens beslut att upphäva Miljö- och byggnämnden i Valdemarsviks kommuns beslut att bevilja dispens för anläggande av kanal och bro.

K D har i första hand motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras och i andra hand yrkat att Miljö- och byggnämnden i Valdemarsviks kommuns beslut att ge strandskyddsdispens ska fastställas.

Miljö- och byggnämnden i Valdemarsviks kommun har anfört att den inte har något att tillägga.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg. Sökanden har inte visat att han eller någon annan bedriver en verksamhet på fastigheten vars inriktning, omfattning och varaktighet kan anses utgöra en areell näring som medför ett tillskott av betydelse till hans eller någon annans försörjning. Jakt, försäljning av fiskekort, jakt- och fisketurism samt förädlingsverksamhet kan inte omfattas av det areella undantaget. Synergieffekter i andra delar av verksamheten kan inte beaktas. De intäkter som sökanden redovisat skiljer inte ut de intäkter som kommer från sökandens eget fiske från de intäkter som kommer från jakt- och fisketurismen samt försäljningen av fiskekort. Det framgår inte heller om intäkterna tillfaller sökandens eller hans sons företag, EVKO AB (EVKO). Den areella näring som åtgärden, enligt sökanden, är omedelbart avsedd och behövlig för bedrivs av EVKO. Det är näringsidkaren som ska få ett tillskott av betydelse för sin försörjning av näringen. Det saknas uppgifter om omsättning i EVKO. Exempel på relevanta uppgifter hade varit hur stor del av omsättningen som består av eget fiske kontra event, konferenser, jakt- och fisketurism etc., hur många kilo kräftor och fisk som fångas per år samt hur stor lön eller vinstutdelning som näringsidkaren tar ut från bolaget ställt i relation till inkomsterna från fisket. Det redovisas således inga siffror om hur det fiske som bedrivs i EVKO bidrar till näringsidkarens försörjning.

K D har anfört detsamma som i underinstanserna med i huvudsak följande tillägg. Fram till cirka 2010 bedrev han ett varaktigt och relativt omfattande fiske. På senare år har han utarrenderat jakten och fisket till sin sons bolag, EVKO. Av intresse för prövningen är att EVKO äger 49 procent av Gläntans Viltkött AB (Gläntan), ett företag som säljer viltkött, fisk och kräftor från lokala producenter i Östergötland. K D och hans fru äger 47 procent av Gläntan. Han har ett stort ekonomiskt intresse av att öka förädlingen i Gläntan i form av att kunna öka andelen fisk och kräftor som kommer från fastigheten. Bedömningen är att fångsterna på fastighetens vattenområden kan öka till 200 kg kräftor, 100 kg gös och 100 kg abborre. Åtgärden medför också synergieffekter genom bl.a. ökade möjligheter till fisketurism samt genom att låta den egenfångade fisken ingå i matpaket för konferenser och event. Näringen på den aktuella fastigheten bedrivs inom familjen D, där K D bedriver en enskild näringsverksamhet och hans son bedriver näringsverksamhet i aktiebolagsform. Bägge är att betrakta som näringsidkare vars areella näring ska undantas från förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken. Fiske-verksamheten bidrar till K D:s försörjning genom uppbärande av arrende. För EVKO och Gläntan är intäkterna av fisket och försäljningen av fisk och kräftor en stor del av bolagens omsättning och de ger ett betydande tillskott till K D:s och hans sons försörjning. Den årliga tidsbesparingen som kanalen medför beräknas till minst 30 timmar och därtill kommer en bränsleminskning om cirka 300 liter. Totalt uppnås en besparing om cirka 20 000 kr.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

K D har ansökt om strandskyddsdispens för en kanal med tillhörande bro samt utjämning av schaktmassor. Nämnden beviljade dispens för åtgärderna men länsstyrelsen upphävde beslutet. Efter att K D överklagat länsstyrelsens beslut förklarade mark- och miljödomstolen att kanalen med tillhörande bro inte kräver strandskyddsdispens, eftersom åtgärderna omfattas av undantaget för de areella näringarna i 7 kap. 16 § 1 miljöbalken. Mark- och miljödomstolen avslag överklagandet avseende schaktmassorna.

Länsstyrelsen har nu överklagat domen och Mark- och miljööverdomstolens prövning omfattar således frågan om kanalen med tillhörande bro kräver strandskyddsdispens och, om så är fallet, huruvida dispens kan ges.

Mark- och miljööverdomstolen anser att åtgärderna omfattas av förbudet i 7 kap. 15 § miljöbalken. Förbudet gäller emellertid inte byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser bostadsändamål, om de behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet (7 kap. 16 § 1 miljöbalken).

K D har anfört att kanalen behövs för det fiske som bedrivs genom hans sons bolag, EVKO, till vilket han arrenderar ut fisket. Han menar också att försäljningen av fisk i Gläntan ska beaktas. Vidare har han anfört att kanalen är av nytta för den egna jakten på sjöfågel, försäljningen av fiskekort, konferens- och eventverksamheten samt jakt- och fisketurismen.

Av bestämmelsens ordalydelse följer att jakt inte omfattas av undantaget för de areella näringarna. Inte heller fisketurism omfattas (jfr prop. 2008/09:119 s. 43). Försäljningen av fisk i Gläntan är att anse som en sådan förädlingsverksamhet som inte är att betrakta som en areell näring i bestämmelsens mening (jfr MÖD 2009:13 och prop. 1997/98:45 del 2 s. 87). Inte heller försäljningen av fiskekort kan anses vara en sådan verksamhet som avses med undantaget. Åtgärden ska vidare vara omedelbart avsedd för och behövlig för näringen (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 87). Att fisket ger indirekta vinster i andra delar av verksamheten som saknar direkt koppling till fisket, så som konferens- och eventverksamheten, medför därför inte att dessa verksamheter kan beaktas.

Detsamma gäller frågan om arrende. Det är arrendatorn och inte upplåtaren av arrendet som bedriver den areella näringen som åtgärden ska vara behövlig för. Mot denna bakgrund är det enbart det egna fisket som bedrivs i EVKO som utgör en sådan näringsverksamhet som kan omfattas av undantaget.

Om det görs gällande att en åtgärd omfattas av undantaget för de areella näringarna ligger det på sökanden att visa vilken inriktning och omfattning näringsverksamheten har. För att en bisyssla ska omfattas av undantaget ska näringen medföra ett tillskott av

betydelse till näringsidkarens försörjning (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 87 och MÖD 2003:61).

K D har inte angett vilken omfattning det fiske som bedrivs i EVKO har i dag vare sig ekonomiskt eller i övrigt. I mark- och miljödomstolen lämnade han en uppgift om inkomster från fiskeverksamheten och jakten. I fiskeverksamheten har dock inräknats både försäljning av fiskekort samt eget fiske, och det har inte specificerats om det enbart är fiske i EVKO som avses. Därtill särskiljs inte inkomsterna från jakten. I Mark- och miljööverdomstolen har K D kompletterat med uppgifter om andel såld fisk och kräftor samt omsättning i Gläntan, dock utan att ange hur stor del som härrör från EVKO. De siffror som presenterats om fisket i EVKO är enbart en prognos om framtida fiske och det framgår inte vad prognosen baseras på.

Vid dessa förhållanden har inte K D visat att fisket är av en sådan omfattning att det medför ett tillskott av betydelse till näringsidkarens försörjning. Till följd av detta är undantaget i 7 kap. 16 § 1 miljöbalken inte tillämpligt och det krävs därför dispens för åtgärderna.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning att dispens inte kan ges med stöd av 7 kap. 18 c § miljöbalken och att det inte är oproportionerligt att avslå dispensansökan. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom ska därför länsstyrelsens beslut att upphäva nämndens beslut att bevilja dispens för kanal och bro fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, hovrättsråden Rikard Backelin och Katarina Berglund Siegbahn samt t.f. hovrättsassessorn Frida Camber, referent.

Föredragande har varit Ingrid Lidgard.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-03-03
meddelad i
Växjö

Mål nr M 3146-20

PARTER

Klagande

K D

Ombud: F H

Motpart

1. Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

2. Miljö- och byggnämnden i Valdemarsvik kommun
615 80 Valdemarsvik

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Östergötlands läns beslut den 28 maj 2020 i ärende nr 526-3537-2018, se bilaga 1

SAKEN

Strandskyddsdispens för kanal m.m på X i Valdemarsviks kommun

---

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen förklarar att strandskyddsdispens inte erfordras för de sökta åtgärderna som rör kanalen och bron. Mark och miljödomstolen upphäver med denna förklaring Miljö och byggnämndens i Västerviks kommun och Länsstyrelsen i Östergötlands läns beslut gällande strandskyddsdispens i dessa delar.
2. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i den del som gäller utjämning av schaktmassor.

Dok.Id 535795

Postadress
Box 81
351 03 Växjö

Besöksadress
Kungsgatan 8

Telefon
0470-560 100
E-post: mmd.vaxjo@dom.se
www.domstol.se/vaxjo-tingsratt

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Den 1 mars 2018 beslutade Miljö- och byggnämnden i Valdemarsviks kommun (nämnden) att bevilja dispens för kanal, bro och utjämning av grävmassor inom fastigheten X i Valdemarsviks kommun. Länsstyrelsen i Östergötlands län (länsstyrelsen) överprövade nämndens beslut att bevilja dispens och beslutade att upphäva det.

K D (klaganden) har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Klaganden har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut med hänvisning till att de sökta åtgärderna inte omfattas av förbuden i 7 kap. 15 § MB.

I andra hand, för det fall mark- och miljödomstolen anser att de sökta åtgärderna för sitt utförande kräver strandskyddsdispens, har han yrkat att länsstyrelsens beslut ska upphävas och nämndens beslut att bevilja strandskydd ska fastslås.

Till stöd för sina yrkanden har han anfört bland annat följande.

Bakgrund

Fastigheten Valdemarsvik X är en lantbruksfastighet om cirka 1 191 hektar varav 914 hektar är landyta. Resterande areal utgörs av vatten, i huvudsak enskilt vatten i sjön Vindommen. Söder om Skårsjöviken finns ett långt näs bestående av Storö och Lillö och som är helt omgivet av enskilt vatten tillhörande X. Såsom följer av namnen var Storö och Lillö tidigare öar och det fanns farbara kanaler för båttransporter till och från Skårsjö. Efter det att sjön Vindommen i likhet med flera andra sjöar blev föremål för sjösänkning har kanalen nästintill försvunnit och det finns idag ett mindre dike försett med en vägtrumma för transporter ut på näset. Diket är i dagsläget endast vattenfyllt vid högvatten och det är inte längre möjligt att passera med båt. Då näset är flera kilometer långt behöver

klaganden, och andra som färdas på Vindommen, åka en omväg om drygt sex kilometer tur och retur för att kunna ta sig mellan de vattenområden som kanalen tidigare höll samman.

Klaganden önskar återskapa den tidigare kanalen samt ersätta vägtrumman med en mindre bro som klarar virkesfordon. Kanalen planeras bli fyra meter bred och 55 meter lång med ett djup om ca två meter för att möjliggöra passage med små och öppna båtar. Resultatet av åtgärden kommer att vara mycket positivt för såväl allmänhetens tillgänglighet, som för djur- och växtlivet. Avgörande för klaganden är emellertid den positiva nytta en farbar kanal medför för fastighetens näringsverksamhet.

Av skrivelse från fiskerikonsulent på Hushållningssällskapet framgår att det idag föreligger obalans i sjön avseende rovfisk och karpfisk. Av skrivelsen framgår att de sökta åtgärderna kan påverka fisken i sjön positivt genom bättre syresättning av Skårsjöviken. En bättre balans är inte bara positivt för djur- och växtlivet utan även för klagandens fiskeverksamhet, då det medför utökade fiskemöjligheter och mindre miljöpåverkan i form av transporter.

Kanalen kommer leda till ett ökat genomflöde mellan de olika delarna av Vindommen. Underlättande av vattengenomströmningen resulterar i sin tur till ökad syresättning i vattnet. Vattnet är idag grumligare vid Skårsjöviken i jämförelse med andra områden vid Vindommen. Detta beror med stor sannolikhet på just den låga vattengenomströmningen. Av skrivelse från fiskerikonsulent på Hushållningssällskapet som är sakkunnig, samt som varit på plats och provfiskat, framgår att kanalen troligtvis kommer vara positiv för vikens vattenkvalité. En ökad vattenomsättning mellan den inre Skårsjöviken och omgivande delar av sjön skulle leda till bättre siktdjup, vilket generellt sätt gynnar rovfisk. Vidare framgår att den sökta bron över kanalen troligen kommer ha en positiv effekt på både fisk- och fågellivet i området.

Undantag från strandskyddsbestämmelserna

Länsstyrelsen har ansett att åtgärderna inte får utföras med hänvisning till att dispens inte kan ges. Klaganden är emellertid av uppfattningen att åtgärderna inte kräver dispens utan att åtgärderna är sådana som omfattas av undantaget för de areella näringarna, 7 kap. 16 § MB. De areella näringarnas undantag från strandskyddsförbuden innebär att förbuden i 7 kap. 15 § 1 st. MB inte omfattar byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och som inte tillgodoser bostadsändamål, och för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet.

Undantaget innebär att om det för fisket finns ett behov av en anläggning i form av en kanal så krävs inte dispens enligt 7 kap. 18 § MB, även om åtgärden skulle påverka djur- och växtlivets livsbetingelser, eller om åtgärden skulle påverka allmänhetens möjlighet att beträda området. Såsom anförts tidigare finns inte någon sådan negativ påverkan på vare sig allmänhetens tillträde, eller djur- och växtlivet, men poängen är att för åtgärder som omfattas av undantaget i 7 kap. 16 § MB ska sådan påverkan inte ens beaktas.

För att en åtgärd ska vara tillåten enligt 7 kap 16 § MB krävs att:

1. Åtgärden ska vara nödvändig.
2. Åtgärden ska inte tillgodose bostadsändamål.
3. Åtgärden måste för sin funktion finnas inom strandskyddsområdet.

Återställande av kanalen är nödvändigt för näringsverksamheten

Fastighetsägaren förvärvade fastigheten år 1999 och det bedrivs idag bland annat omfattande skogsbruk, jordbruk, jakt och fiske samt även korttidsboende och konferensverksamhet. Fastighetens landareal om ca 914 hektar innebär att näringsverksamheten som bedrivs i fråga om jord- och skogsbruk, jakt och fiske, ger ett betydande ekonomiskt tillskott och kan inte under några omständigheter anses vara av mindre betydelse eller på annat sätt vara av hobbykaraktär. Klaganden

är för sin utkomst och fastighetens utveckling och tillvaratagande, beroende av detta tillskott som årligen uppgår till ca 1 500 000 kronor.

Fastighetens andel av vatten i sjön Vindommen utgör ca 17 procent av fiskevattnet i sjön, vilket gör X till den största andelsägaren i fiskevårdsområdet.

Fiskeverksamheten som bedrivs består av försäljning av fiskekort för insjöfiske och kräftfiske, men även att klaganden själv fiskar kräftor för avsalu. Intäkterna från fiskeverksamheten och jakten utgör en väsentlig del av klagandens verksamhet och ger årligen ett ekonomiskt tillskott i hans försörjning om ca 250 000 kronor.

Åtgärderna avser att utöka möjligheten att framföra båt på kanalen, vilket är vilket väsentligt skulle förbättra klagandens möjlighet att utöka sin försörjning från yrkesfisket. För att klaganden ska kunna använda sin fastighet på ett ändamålsenligt sätt för yrkesfiske finns ett behov av att återskapa kanalen. Genom att återskapa kanalen kommer klaganden kunna ta sig mellan vikarna utan att köra omväg på drygt sex kilometer, samt utnyttja fiskevattnet på ett mer ändamålsenligt och ekonomiskt sätt.

Vid nyttjande av en lantbruksfastighet är det viktigt att tillgodose alla verksamheter som kan bedrivas. Fiske är redan idag en väsentlig del av inkomsten från lantbruksfastigheten. Det är således yrkesfiske som bedrivs på fastigheten och åtgärderna är därmed undantagna från dispensplikten enligt 7 kap. 16 § MB. I vattenområdet bedrivs även kommersiell andjakt, bland annat i Skårsjöviken. Även jaktintäkterna ger ett betydande tillskott till fastighetsägaren och ska kunna tillmätas betydelse såsom areell näring.

Återställande av kanalen tillgodoser inte bostadsändamål

Återställandet av kanalen tillgodoser inget bostadsändamål och innebär inte att någon land- eller vattenyta blir privatiserad. Syftet med åtgärden är att tillgängliggöra vattenområdet i Vindommen och att minska transportavstånden. Det finns inga byggnader vid kanalen.

Åtgärden måste för sin funktion finnas inom strandskyddsområdet

Det ligger givetvis i sakens natur att den sökta åtgärden i form av återställande av en kanal måste vidtas inom strandskyddsområde. De brister som åtgärden avser att bota kan inte botas utan att åtgärder vidtas inom strandskyddsområde. Det är av naturliga skäl inte möjligt att anpassa fastigheten och tillgodose behovet av väg utanför det strandskyddade området.

Med beaktande av att den sökta åtgärden sker för näringsverksamheten inom de areella näringarna, är länsstyrelsens beslut att upphäva beslutet om strandskyddsdispens felaktigt. De aktuella åtgärderna omfattas inte av dispensplikten, men ska likväl undergå prövning gällande reglerna om vattenverksamhet vilket kommer att bli fråga för det fall klagandens förstahandsyrkande bifalls.

För det fall strandskyddsdispens erfordras ska klagandens ansökan bifallas.

För det fall mark- och miljödomstolen skulle bedöma att undantaget för de areella näringarna inte är tillämpligt, trots vad som anförts ovan, finns det alltjämt särskilda skäl för att bevilja strandskyddsdispens enligt 7 kap. 18 c § MB.

Såsom nämnden bedömt behöver anläggningen för sin funktion ligga vid vattnet och behovet kan inte tillgodoses utanför det strandskyddade området, 7 kap. 18 c § 3 p MB. Klaganden motsätter sig länsstyrelsens bedömning att det inte finns ett behov av åtgärderna. Länsstyrelsen framhåller att klaganden kan ta en annan längre väg till vattenområdet. Den andra vägen innebär emellertid en omväg om drygt sex kilometer vilket leder till en ökad bränsleförbrukning, vilket i sin tur medför en negativ påverkan både på miljön samt på klagandens näringsverksamhet. Det är anmärkningsvärt att länsstyrelsen inte anser att miljönyttan av en minskad bränsleförbrukning väger tungt i bedömningen avseende dispens för åtgärderna. Vidare måste beaktas att det inte är fråga om en åtgärd som är helt ny, utan som avser ett återställande till tidigare förhållanden, innan sjösänkningen genomfördes ca år 1860.

Åtgärderna kommer inte motverka strandskyddets syften, varken gällande allmänhetens tillgång till strandområden eller livsvillkoren för djur- och växtlivet. Provfisket har visat att Skårsjöviken sannolikt skulle gynnas av en bättre syresättning.

Såsom nämnden bedömt, efter att ha varit på plats, kommer åtgärderna inte inskränka allmänhetens möjlighet att beträda det strandskyddade området, utan åtgärderna kommer istället påverka friluftslivet positivt. Det kommer återigen vara möjligt att åka mindre båtar, paddla kanot samt under vinterhalvåret åka skridskor längs kanalen. Vidare kommer den planerade träbron om 10-12 meter bidra till att allmänheten får bättre tillgång till öarna. Åtgärderna är inte på något sätt privatiserande och allmänheten kommer ha en full och oinskränkt tillgång till kanalen, både från land och från vattnet.

Att återanlägga kanalen samt uppföra bron kommer således ge positiv effekt på livsvillkoren för både djur- och växtlivet. Såsom nämnden har anfört finns det inget som tyder på att åtgärderna kommer leda till en påverkan på växt- och djurlivet, annat än under själva anläggningsarbetet.

Det ska i sammanhanget framhållas att länsstyrelsen inte har varit på platsen, varför det är anmärkningsvärt att bedömningen är en helt annan än den som nämnden och klaganden har gjort. Det är märkligt att länsstyrelsen både går emot såväl nämndens som en sakkunnigs bedömning avseende åtgärdernas påverkan på växt- och djurlivet utan att ha varit på plats. Länsstyrelsen menar att det inte går att utesluta att åtgärderna kan medföra negativ påverkan. Till stöd för påståendet åberopas ingen utredning eller annan dokumentation. Det framgår heller inte varför länsstyrelsen anser att fiskerikonsulentens bedömning inte är tillförlitlig. Det är således svårt för klaganden att förhålla sig till uttalandet om att åtgärderna kan ha negativ påverkan när det inte framgår någon anledning för denna uppfattning.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis är klagandens uppfattning att åtgärderna inte är dispenspliktiga då de är nödvändiga för utvecklingen av den verksamhet som idag bedrivs på fastigheten.

Klagandens syfte är att återställa kanalen på så sätt som den var innan sjösänkningen. Genom dessa åtgärder kommer fastigheten att bli ändamålsenlig och klaganden kommer kunna använda den till fiskeverksamhet i en större omfattning än idag och med mindre miljöpåverkan. Nämnden, klaganden samt sakkunnig, vilka samtliga är bekanta med området och har besökt platsen, är av uppfattningen att åtgärderna kommer ha positiv effekt på djur- och växtlivet. Vad gäller allmänhetens tillgång till området kommer den enbart att förbättras.

Oavsett om tillämpligheten av de areella undantagen i 7 kap. 16 § MB ska den sökta åtgärden inte hindras av strandskyddsbestämmelserna.

Länsstyrelsen har bland annat anfört följande.

Länsstyrelsen har överprövat nämndens beslut om strandskyddsdispens för kanal, bro samt utjämning av grävmassor på fastigheten X i Valdemarsviks kommun. Länsstyrelsen har därefter upphävt nämndens beslut om dispens för åtgärderna. Motiveringen till länsstyrelsens beslut var att det saknades särskilda skäl samt att åtgärderna inte bedömdes vara förenliga med strandskyddets syften. I målet har inga nya uppgifter framkommit som gör att länsstyrelsen ändrar denna bedömning.

Klaganden har ansökt om strandskyddsdispens för att anlägga en 55 meter lång och fyra meter bred kanal, med ett djup på ca två meter. Klaganden har också ansökt om att jämna ut de grävmassor som uppstår vid anläggandet, utmed kanalen samt på en planare yta cirka 50 meter från kanalen. Över den nya kanalen önskar klaganden anlägga en bro som ska vara farbar för virkestransporter. Åtgärderna är av en sådan omfattning att det enligt länsstyrelsen är uppenbart att de riskerar att väsentligt

förändra livsvillkoren för växt- och djurlivet. Åtgärderna är därför förbjudna enligt 7 kap. 15 § punkt 4 miljöbalken.

Areellt undantag

Klaganden har anfört att åtgärderna är undantagna dispensplikt enligt 7 kap. 16 § punkt 1 miljöbalken. För att detta undantag ska vara tillämpligt ska det dock finnas ett behov av åtgärderna och åtgärderna måste för sin funktion vidtas inom strandskyddsområdet.

Klaganden beskriver fisket och fågeljakten han bedriver i sjön, men inte i vilken omfattning den nya kanalen skulle utnyttjas för transporter i samband med fisket och jakten. För att kanalen ska kunna ses som av behov för den areella näringen krävs det, enligt länsstyrelsens mening, att kanalen påtagligt skulle förkorta restiden och bränsleförbrukningen vid nödvändiga och frekvent förekommande båtresor, något som inte har visats i målet. Länsstyrelsen anser att det inte är relevant för ärendet att klaganden bedriver försäljning av fiskekort för insjöfiske och kräftfiske, eftersom detta inte är kopplat till klagandens egna behov av att ta sig till sina fiskevatten och jaktområden. I målet har det inte framkommit om försäljningen av fiskekort tydligt skulle gynnas av att fritidsfiskare kunde färdas längs den nya kanalen. Den nya kanalens påverkan på fiskbestånden är så knapphändigt utredd att den inte kan ligga till grund för ett undantag från strandskyddsbestämmelserna. Klaganden har inte redovisat några alternativa lokaliseringar vad gäller uppläggande och utjämning av grävmassor. Det är därför inte klargjort om detta måste vidtas inom strandskyddsområdet.

Sammantaget anser länsstyrelsen att de aktuella åtgärderna inte är undantagna dispensplikt enligt 7 kap. 16 § punkt 1 miljöbalken.

Särskilda skäl

Länsstyrelsen delar inte nämndens bedömning att åtgärderna kan tillåtas med stöd av särskilt skäl 7 kap 18 c § punkt 3 miljöbalken. Åtgärderna är visserligen till största delen sådana att de för sin funktion måste ligga vid vattnet. För att det

särskilda skälet ska vara tillämpligt gäller dock även att det ska finnas ett behov av åtgärderna samt att behovet inte kan tillgodoses utanför området. Länsstyrelsen anser att klaganden inte har visat att han har ett tillräckligt stort behov av den nya kanalen. Därtill anser länsstyrelsen att kanalens nytta för friluftslivet inte är uppenbar. Kanalen skulle visserligen göra det möjligt att åka en kortare väg till och från Skårsjövik, men då syftet med det rörliga friluftslivet knappast är att ta sig den snabbaste vägen mellan två platser ställer sig länsstyrelsen tveksam till vilket behov kanalen skulle tillgodose. Behovet av den nya bron och samt utjämnandet av grävmassor baseras på att den nya kanalen anläggs. Eftersom det enligt länsstyrelsen saknas särskilda skäl för den nya kanalen saknas det i förlängningen också skäl för den nya bron samt utjämnandet av massor.

Länsstyrelsen delar heller inte nämndens bedömning att åtgärderna kan tillåtas med stöd av särskilt skäl 7 kap 18 c § punkt 1 miljöbalken, att området är ianspråktaget så det saknar betydelse för strandskyddets syften. Det aktuella området är naturmark och vägen och diket medför inte att området är ianspråktaget i miljöbalkens mening.

Strandskyddets syften

Klaganden beskriver den nya kanalen som ett återställande till tidigare förhållanden. Det har dock gått ca 150 år sedan sjön sänktes och länsstyrelsen bedömer att ett nytt naturtillstånd har inträtt. Anläggandet av den nya kanalen måste därför behandlas som en ny åtgärd.

Klaganden uppger att kanalen kommer att leda till ökat genomflöde mellan de olika delarna av Vindommen och att det i sin tur leder till ökad syresättning i vattnet. Klaganden påstår att en ökad vattengenomströmning kommer leda till en lägre grumling i Skårsjövik. Hur och i vilken omfattning vattenomsättningen skulle påverkas av en grävd kanal framgår inte. Inte heller i vilken omfattning åtgärden i sig genom förändrade flöden och blottlagda ytor skulle kunna resultera i erosion och som resultat uppgrumling och försämrade grundvattenbiotoper.

Det är klagandes uppfattning att kanalen kommer minska obalansen mellan rovfisk och karpfisk i sjön och tar här stöd av fiskerikonsulent på Hushållningssällskapet. Länsstyrelsen vill poängtera att Hushållningssällskapets fiskerikonsulent enbart har utfört provfiske i sjön och därefter endast drar generella slutsatser om vilka effekter en ökad vattenomsättning skulle kunna ha på fiskbestånden.

Baserat på det underlag som har inkommit i målet, bedömer länsstyrelsen att åtgärden är förknippad med för stora osäkerheter vad gäller påverkan på naturmiljön. Det finns en chans att åtgärden har en positiv effekt på vikens syresättning och djurliv men de miljömässiga behoven av åtgärderna är inte tillräckligt väl utredda. Det har inte heller gjorts någon konsekvensanalys över eventuell negativ påverkan som åtgärderna kan ha, på kort och lång sikt. Länsstyrelsen bedömer att det inte går att utesluta att åtgärderna kan medföra negativ påverkan på livsvillkoren för växt- och djurlivet, och därmed på strandskyddets syften.

Proportionalitetsbedömning

Länsstyrelsen anser att det i målet inte har visats att den klagande har sådant behov av åtgärderna att klagandens enskilda intresse av åtgärderna skulle väga tyngre än de allmänna intressen som strandskyddet syftar till att bevara. Detta särskilt mot bakgrund av att åtgärderna riskerar att ha en påtaglig påverkan på strandskyddets syfte. Länsstyrelsen bedömer att det inte är oproportionerligt att avslå ansökan om dispens för åtgärderna.

DOMSKÄL

Av 7 kap. 15 § MB framgår att inom ett strandskyddsområde får inte

1. nya byggnader uppföras,
2. byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha färdats fritt,
3. grävningssarbeten eller andra förberedelsearbeten utföras för byggnader, anläggningar eller anordningar som avses i 1 och 2 eller

4. Åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

Av 7 kap 16 § MB följer att förbuden i 15 § gäller inte

1. Byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet,
2. verksamheter eller åtgärder som har tillåtits av regeringen enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § eller som omfattas av ett tillstånd enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, eller
3. byggande av allmän väg eller järnväg enligt en fastställd vägplan enligt väglagen (1971:948) eller en fastställd järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det saknas skäl att ifrågasätta de av klaganden lämnade uppgifterna om omfattningen av fiskeverksamheten och fågeljakten samt om storleken av inkomsterna av detta. Mark- och miljödomstolen konstaterar mot bakgrund av uppgifterna i målet att inkomsten utgör ett tillskott av betydelse till klagandens försörjning samt att verksamheten har sådan varaktighet och omfattning att den får anses ingå i näringsverksamheten. Mark- och miljödomstolen bedömer vidare att klaganden har visat att de sökta åtgärderna, kanalen och bron behövs för näringsverksamheten och att åtgärderna behöver göras inom det strandskyddade området. Åtgärden ska inte tillgodose bostadsändamål. Undantagsregeln i 7 kap. 16 § p. 1 MB är således tillämplig på de aktuella åtgärderna och förbuden i 7 kap. 15 § gäller därför inte för aktuella åtgärder.

Det krävs således inte dispens från strandskyddet för att utföra åtgärderna ovan och dispens ska därmed inte heller beviljas. Länsstyrelsens och nämndens beslut ska därför upphävas i dessa delar.

I fråga om utjämningen av schaktmassorna inom strandskyddsområdet anser mark- och miljödomstolen att dessa i sig inte behövs för näringsverksamheten. Denna åtgärd omfattas således inte av undantaget. Frågan är nu om klaganden har visat dessa måste läggas upp inom strandskyddsområdet och om det således finns särskilda skäl för att meddela dispens. Domstolen bedömer att så inte är fallet och att överklagandet således ska avslås i denna del.

Mark- och miljödomstolen erinrar om att grävande och byggande i vatten utgör vattenverksamhet vilken kräver tillstånd eller anmälan enligt 11 kap. miljöbalken såvida det inte är uppenbart att det inte uppstår skador på allmänna och enskilda intressen genom inverkan på vattenförhållandena.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 24 mars 2021.

Ann Westerdahl

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Ann Westerdahl, ordförande, och tekniska rådet Carl-Philip Jönsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Anna Svensson.